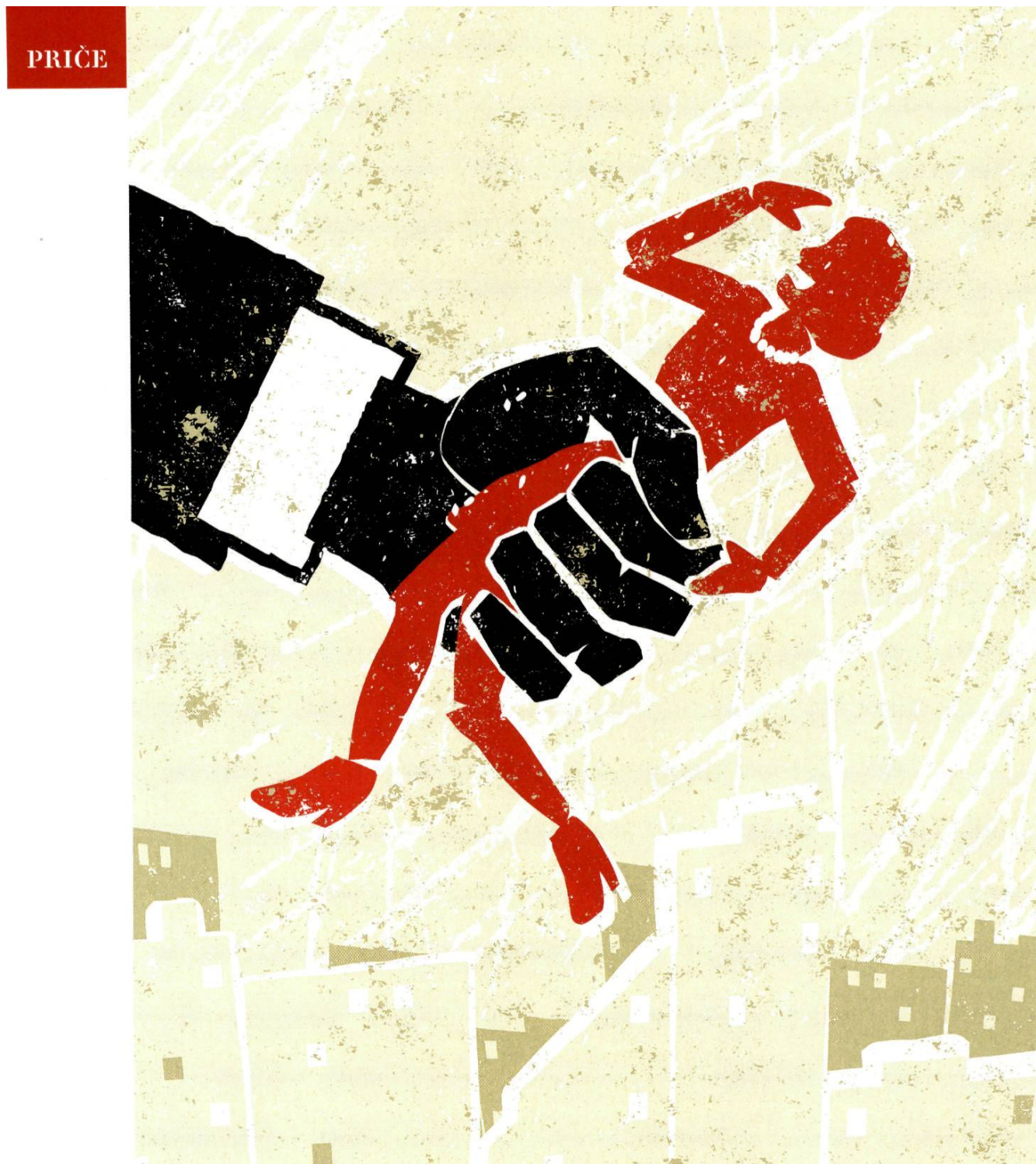

Mračne tajne karantene

Iako je prema službenim podacima u posljednjih nekoliko tjedana krize prijavljen manji broj slučajeva **obiteljskog nasilja** nego što se inače zabilježi u istom broju dana, to je samo privid - jer **žrtvama** je u uvjetima opće izolacije otežan kontakt s nadležnim institucijama ili osobama kojima bi se povjerile. Donosimo nekoliko svjedočanstava **žena** koje su ipak uspjele potražiti - i dobiti pomoć

tekst KRISTINKA ŠČAVINA

Eskalacija obiteljskog nasilja jedna je od naj**mračnijih** nuspojava koronavirusa. Prema **dosadašnjim** pokazateljima, ta vrsta nasilništva eksplodira u svim krizama, a u uvjetima opće karantene - zbog koje je žrtva osuđena na 24-satni boravak sa zlostavljačem u istom prostoru - najdeblji kraj izvlače žene **čiji su** životi i u boljim vremenima **daleko od** obiteljske bajke.

Podaci iz kineske pokrajine Hubei, iz koje je virus **krenuo na svoj** pohod u svijet, otkrivaju da je tijekom karantene zabilježeno čak trostruko više slučajeva obiteljskog nasilja, dok je u Francuskoj u posljednjih nekoliko tjedana poraslo za 36 posto. **Na to je upozorila** pravobraniteljica za ravnopravnost spolova Višnja Ljubičić, ali i glavni tajnik UN-a Antonio Guterres, koji je pozvao **vlade diljem svijeta da** **ustopave** **krizne** sustave u ljekarnama i trgovinama te proglase skloništa - osnovnom uslugom.

Neki su to već učinili: Francuska se obvezala plaćati hotelski smještaj za žrtve obiteljskog nasilja i otvoriti privremena savjetovališta u supermarketima tijekom karantene, a **u Španjolskoj je** uvedena šifra "maska 19". Dovoljno je da žrtva nasilja u ljekarni kaže da joj treba "maska 19" - to je znak da je zlostavljana i treba pomoć. **Talijanska** policija ponudila je online aplikaciju putem koje se može prijaviti nasilje u obitelji bez razgovora.

A što je učinjeno u Hrvatskoj?

Iz **Ministarstva za obitelj**, demografiju, mlade i socijalnu politiku poručuju da su u centrima za socijalnu skrb formirani krizni timovi, koji u situacijama **nasilja u obitelji** žurno izlaze na teren. Centri za socijalnu skrb imaju za takve slučajeve osigurana 24-satna dežurstva, a podružnice **obiteljskih** centara pružaju online savjetovanja i podršku.

Priča D. M. (podaci poznati redakciji), jedne od **žena** koje su se proteklih dana javile aktivistkinjama Autonomne ženske sobe Zagreb, pokazuje kako to funkcionira u praksi.

"Držala sam dijete na rukama. Na silu mi ga je iščupao iz naručja. Mi smo razvedeni, a on je sudskom odlukom dobio pravo da viđa dijete petkom. Nije ga vratio. Nazvao me i rekao da ga nikada neće vratiti. Molila sam da dođem po dijete i odvedem ga kući. Rekao je: 'Ne dolazi u obzir! Kod tebe će sigurno dobiti koro-nu!'. Plačući, nazvala sam Centar za socijalnu skrb. Rekli su mi da će učiniti sve što mogu, ali da to ne ide tako brzo. Onda sam nazvala policiju. Rekli su mi da će stupiti u kontakt s Centrom za socijalnu skrb pa će mi se javiti."

Potresne ispovijesti zlostavljanih **žena** koje donosimo samo su vrh ledene sante, djelić užasa

koji se ovih dana događa u mnogim **obiteljima**. U životu M. B. kriza je, pak, dodatno produbila muževu patološku ljubomoru.

*"Nakon što me nazvao kolega da kaže kako su nam zbog bolesti kolegice promijenjene šihthe na poslu, moj **muž** je poludio. Počeo me tući, vičući: 'Ti si ovako i onako histerična i luda i nije ti mjesto u mojoj kući. Najbolje bi bilo da ti opet pozovem hitnu, kurvetino! Imaš ljubavnika na poslu, a ja te hranim i oblačim'."*

Tijekom krize izazvane epidemijom mnoge su **žene** ostale bez posla. Svima to teško pada, no neke, poput V. A., nemaju potporu partnera, kojima je to još jedan razlog za **nasilje**.

"Došla sam kući s posla. Nisam znala kako da mu kažem da sam dobila otkaz, a morala sam. Kad je čuo, skroz je poludio. Divljao je na mene, urlajući: 'Od čega ćemo sada živjeti?!' Bacao je stvari u zid. Nakon nekog vremena pokupio je djecu i izašao s njima van. Kad su se vratili, otišao je u spavaću sobu i zatvorio vrata za sobom. Djeca su se igrala u dnevnom boravku. Kad je izašao iz sobe, rekla sam djeći da pospreme igračke jer znam da ga nered smeta. No, onda se izderao i na njih: 'Da ►

SKLONIŠTA ZA ŽENE

U Hrvatskoj postoji 19 skloništa, čiji je kapacitet 292 mjesta. Iz **Ministarstva** za demografiju, **socijalnu politiku**, **obitelj** i mlade poručuju da ih je trenutno dostupno 100, no na naše pitanje koja su to konkretno skloništa, nisu odgovorili. Neke stvari pojasnila je Neva Tolle, koordinatrica Autonomne ženske kuće Zagreb:

- U Hrvatskoj postoji sedam autonomnih skloništa čiji su osnivači nevladine organizacije i nalaze se na tajnim lokacijama. Preostalih 12 su domovi za odrasle osobe i djecu **žrtve nasilja**, čiji su osnivači gradovi, županije ili crkvene organizacije. Svi oni se nalaze na javnim adresama pa **zlostavljač** može pronaći **žrtvu**, pogotovo u manjim gradovima gdje se svi poznaju. Zato mnoge **žene** izbjegavaju odlazak u domove iako u njima možda i ima mjesta - dok su sva autonomna skloništa za **žene** i djecu, **žrtve** rodno uvjetovanog **nasilja**, puna već godinama - kaže Neva Tolle.

FOTOGRAFIJE: PROFIMEDIA (1), SANDRA ŠIMUNOVIĆ/HANZA MEDIA (1), NENAD DUGI/ HANZA MEDIA (1) I DRAGAN MATIĆ/HANZA MEDIA (1)

Maja Mamula, koordinatrica Ženske sobe, kaže da je ulazak novih osoba u skloništa bez prethodnog testiranja sada veliki rizik za druge (1). Neva Tolle, koordinatrica Autonomne ženske kuće (2). Zdravka Sadžakov iz Udruge B.a.B.e. tvrdi da će posljedice **nasilja** tijekom epidemije biti vidljive tek kad završe restrikcije (3)

CRVENO DUGME ZA DJECU

Red Button je aplikacija na službenim stranicama MUP-a uz pomoć koje se mogu prijaviti različiti oblici zlostavljanja djece.

- Može se prijaviti izloženost/saznanje o **seksualnom** zlostavljanju i iskorištavanju djeteta putem interneta, **seksualno** zlostavljanje i iskorištavanje djece u neposrednom kontaktu s počiniteljem, ali i bilo koje drugo kažnjivo ponašanje počinjeno na štetu djeteta: **obiteljsko nasilje**, fizičko zlostavljanje, zanemarivanje ili drugo po dijete ugrožavajuće ponašanje - poručuju iz MUP-a.

FRUSTRIRAN ZBOG SITUACIJE U DRUŠTVU, GUBITKA POSLA, MANJE NOVCA I SLIČNIH PROBLEMA, ZLOSTAVLJAČ SVOJU LJUTNJU ISTRESA NA OSOBU KOJA MU JE DOSTUPNA

se niste usudili! To treba napraviti ova lijena kurva - pa znate da je ona naša sluškinja'."

Iako su mnoge žene koje ovih dana traže pomoć i prije iskusile nasilje, dramatične scene "u četiri zida" popraćene vikom, udarcima i plačem u ovim su okolnostima postale svakodnevnica. A. R. je jedna od žena koje to trpe.

"Vratila sam se s posla. Pitao me kako je bilo, odgovorila sam - dobro. Imamo dvoje djece, oboje su spavali u svojoj sobi. Prigovorio mi je da kasnim 20 minuta. Rekla sam da busovi ne voze baš redovno i da sam dugo čekala. Bez riječi lupio mi je šamarčinu i nastavio me tući. Udarao me po cijelom tijelu. Plakala sam i zvala u pomoć. Strašno sam se bojala. Djeca su se probudila. Plačući su izašla iz sobe i molila: 'Tata, nemoj!' On se okrenuo kćeri i rekao: 'Šuti, i ti ćeš kad odrasteš biti kurva kao mama'."

Zanimljiv je podatak da se u Italiji prošli mjesec upola smanjio broj prijavljenih slučajeva zlostavljanja. U hrvatskim udrugama koje se bave pomaganjem žrtvama obiteljskog nasilja upozoravaju da je slično i kod nas.

- U trenutačnim okolnostima žrtve gotovo da i ne mogu kontaktirati nadležna tijela ili udruge za pomoć. Kako je zlostavljač u većini slučajeva neprestano fizički prisutan, a one nemaju razlog ili izgovor za napuštanje kuće, teško im je doći do osoba kojima bi se povjerile da se nalaze u opasnosti. Zato očekujemo da će se prave posljedice ovih izvanrednih okolnosti vidjeti tek nakon ukidanja restrikcija - upozorava Zdravka Sadžakov, koordinatorica Udruge B.a.B.e.

No, žene koje se ipak odvaže potražiti smještaj u skloništu naći će se pred još jednim problemom.

- U vrijeme epidemije koronavirusa svaki ulazak novih osoba u sklonište, bez prethodnog testiranja, predstavlja izniman rizik od zaraze za sve druge žrtve koje su već u skloništim - ističe koordinatorica Ženske sobe Maja Mamula.

Međutim, umjesto da omogućuće njihovo automatsko testiranje - što su udruge tražile - iz Ministarstva za demografiju, socijalnu politiku, obitelj i mlade poručuju da su skloništa ta koja su dužna osigurati obaveznu izolaciju pri prijemu novih žrtava.

Maja Mamula nudi alternativno rješenje - izmještanje počinitelja nasilja umjesto da se traži mjesto u skloništu za žrtvu. No dok se institucije ne usaglase, zlostavljanim ženama možda je najbolje osloniti se na susjede, čiji poziv policiji im možda spasi život. ■

ANITA LAURI KORAJLIJA

Izvanredna profesorica kliničke i zdravstvene psihologije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu i suradnica Autonomne ženske kuće

Što su sada glavni okidači za obiteljsko nasilje?

- Ponajprije, u ovoj situaciji nasilnik je usmjeren samo na partnericu i djecu, a nitko od njih sada nema kamo otići. Tako zlostavljač pronalazi više "razloga" za kažnjavanje i vrijeđanje. Jer, "njena" su djeca nepristojna, stvaraju mnogo buke, ona nije nešto učinila na ispravan način, nije dovoljno nasmijana, nije dovoljno brzo donijela čašu vode... Sve su to "objašnjenja" koja daju zlostavljači. Druga skupina okidača vezana je uz povećanu zabrinutost, ljutnju, frustraciju koju u ovakvim situacijama osjećaju mnogi, no zlostavljačima je nasilje jedini način za "ispucavanje" negativnih emocija. Svu svoju ljutnju zbog situacije, Vlade, nesigurnosti posla, gubitka posla, manje novca i slično tada istrese na osobu koja mu je dostupna. Dodatno, očekuje se povećana konzumacija alkohola i psihoaktivnih tvari, koje također potiču na nasilje. Važno je istaknuti da ništa od svega toga nije ni razlog ni povod, pravi razlog je potreba za potpunom kontrolom i moći nad žrtvom, a nasilje je jedan od načina na koji se to postiže.

Kako žrtve u takvim situacijama reagiraju?

- Nama žene često kažu da već po hodu mogu prepoznati u kakvom je stanju nasilnik i prilagođavaju svoje ponašanje tome. Ili izbjegavaju bilo kakvu interakciju ili mu pokušavaju što brže i više udovoljiti.

Kako smiriti zlostavljača?

- Ideja da bi žrtva trebala smiriti zlostavljača potpuno je pogrešna. I žrtve to misle, uvjerene da su baš one uznemirile svog zlostavljača te kako su na neki način odgovorne za njegovu agresiju. A mi im uvijek govorimo da je za nasilje odgovoran samo zlostavljač. Važno je znati da je odlazak od zlostavljača posebno opasan čin - jer nasilje tada eskalira. Zato je važno osigurati joj sigurno mjesto, dati punu podršku i mogućnost da dobije stručnu pomoć kako bi se osnažila za samostalan život.

Kako im okolina može pomoći?

- Nasilje treba prijaviti, a žrtvi pružiti pomoć. Ako niste sigurni što učiniti, treba nazvati neku od udruga koje se bave žrtvama nasilja i pitati što je najbolje. Šutnja nas čini sudionicima. A žrtva misli da je sama u tome i srami se priznati da se nasilje događa njoj. Budite im podrška u procesu prijave nasilja i pokušajte razumjeti složene razloge zbog kojeg žene ostaju. Doći će trenutak kad će biti spremna otići - taj trenutak će se dogoditi brže ako zna da ima podršku okoline.

Zašto nakon završetka karantene očekujete porast prijava broja zlostavljanja?

- Sva dosadašnja istraživanja posljedica katastrofa u svijetu govore o porastu obiteljskog nasilja u tim situacijama. Prema nekim procjenama, čak i do četiri puta više. Što se tiče aktualne situacije, porast prijava kreće negdje nakon drugog tjedna karantene i to možemo očekivati i kod nas. Zatišje pred buru ne govori o tome da trenutačno nema nasilja, već da su žrtve u mnogo težoj poziciji da ga prijave.